

Rummad 2 (live / niveau / level 2)

Hent nevez d'ar brezhoneg

Pelec'h emañ

Pelec'h emañ? Amañ emañ.

Pelec'h emañ? Aze emañ.

Pelec'h emañ? Ahont emañ.

Pelec'h emañ? Eno emañ.

Pelec'h emañ an ti? Amañ emañ (an ti).

Pelec'h emañ an den? Ahont emañ (an den).

Pelec'h emañ an tan? Aze emañ (an tan).

Pelec'h emañ an hent? Eno emañ (an hent).

Pelec'h emañ Yann? N'emañ ket amañ.

Pelec'h emañ Pêr? N'emañ ket eno.

Pelec'h emañ Mari? En ti emañ.

Pelec'h emañ Anna? Eno emañ (Anna) ivez.

Pelec'h emañ an tad? N'emañ ket en ti.

Amañ emañ mamm? Ya, amañ emañ (mamm).

Amañ emañ tad ivez? Nann, n'emañ ket tad amañ.

Pelec'h emañ Erwan? E-kichen an iliz emañ.

En ti emañ Mari? Ya, en ti emañ bremañ.

N'emañ ket aze? Nann, n'emañ ket amañ.

N'emañ ket Erwan en ti? Nann, n'emañ ket en ti, e-kichen an iliz emañ.

N'emañ ket Anna en ti kennebeut? Eo, eno emañ.

N'emañ ket an alc'houez en toull? Eo, bez' emañ.

E-kichen an nor emañ an den? Ya, bez' emañ.

N'emañ ket an ti e-kichen an hent? Eo, bez' emañ eno. E-kichen an hent emañ an ti.

War an oaled emañ an tan. En oabl emañ an heol.

En ti emañ Mari; en ti emañ Gwenn ivez. En ti emañ Mari ha Gwenn.

Bez' emañ an tan war an oaled; bez' emañ Yann e-kichen an tan.

Pelec'h emañ an tour? War an iliz emañ.

War an ti emañ an nor. En nor emañ an toull. En toull emañ an alc'houez.

En nadoz emañ an neudenn.

War an hent emañ mamm. En ti emañ tad. E-kichen an ti emañ Anna ha Pêr.

N'emañ ket an tan en dour. N'emañ ket an nor en dour kennebeut.

N'emañ ket an neudenn en nadoz? Eo, bez' emañ.

Yezhadur

1. **Pelec'h?** est la question correspondant au français *où?*

Après ce mot interrogatif, on emploie la forme verbale **emañ**, troisième personne du singulier de l'indicatif du verbe **bezañ être**. C'est une forme de situation que l'on traduit souvent par le français *se trouve*.

A cette troisième personne, le pronom personnel ne s'exprime pas. **Pelec'h emañ?** veut dire aussi bien *où se trouve-t-elle?* que *où se trouve-t-il?*. Par contre: **pelec'h emañ an den?** *où se trouve la personne?*

2. Indication du lieu.

A la question **pelec'h?**, on répond par un complément de lieu dont le plus simple est l'adverbe de situation. Alors que le français ne connaît ordinairement que trois degrés de localisation, le breton en possède quatre: **Amañ Ici**, **Aze Là**, **Ahont Là-bas**, **Eno Y** (dans *il s'y trouve* par exemple).

3. L'article défini ne varie pas suivant le genre et le nombre du nom qu'il précède. Il est **an** aussi bien devant un nom féminin qu'un nom masculin, au singulier comme au pluriel.

Il varie par contre suivant la lettre initiale du mot suivant. En fait, la forme de base **an** s'emploie devant les voyelles et **n, d, t** et **h**.

L'article défini se combine avec la préposition **e, en** (*en, dans*) pour donner **en** (*dans le, dans la, dans les*).

4. Interrogation. Affirmation et négation.

Le mot affirmatif correspondant à *oui* est **ya**. Le mot négatif correspondant à *non* est **nann**.

Il n'y a aucune différence, sauf l'intonation dans la parole et le point d'interrogation dans l'écriture, entre la forme interrogative et la forme affirmative de la proposition simple:

Amañ emañ? (Ya,) amañ emañ.

La forme négative accompagnant le verbe et correspondant au français *ne ... pas* est **ne ... ket** (**n' ... ket** devant une voyelle), encadrant le verbe:

N'emañ ket eno? Nann, n'emañ ket.

Lorsque, à une question négative, on oppose une réponse positive, on ne répond pas en français par *oui* mais par *si*. De même, le mot breton à employer n'est pas **ya**, mais **eo**:

N'emañ ket eno? Eo, eno emañ.

5. La construction de la phrase.

La question **pelec'h?** appelle une réponse précisant le lieu (adverbe ou complément adverbial). Dans la réponse, si l'on fait exception de l'incidente éventuelle **ya**, l'expression précisant le lieu et le mot important qu'il faudra mettre en évidence et c'est ce mot important que l'on place toujours en tête:

Question **Pelec'h emañ an ti?**

Réponse **E-kichen an hent emañ an ti.**

Dans la phrase interrogative, on a donc le même ordre de mots qu'en français.

Dans la réponse positive, par contre, l'ordre est différent. En français, on aurait sujet + verbe + complément de lieu.

En breton, l'ordre obligatoire dans la réponse est **complément de lieu + verbe + sujet**.

Retenez dès maintenant la règle: dans la phrase bretonne normale, le verbe se met toujours en deuxième position.

Dans une interrogation sans mot interrogatif, l'ordre reste identique:

Question **En ti emañ mamm?**

Réponse **Ya, en ti emañ** (ou **en ti emañ mamm**).

Le négatif: Ici le mot important est **ne**, lequel indique le caractère négatif de la sentence, et c'est ce mot qui doit toujours prendre place en premier lieu. Ensuite vient le verbe suivi de **ket**, puis le sujet lorsque celui-ci est exprimé, ensuite seulement le complément de lieu:

En ti emañ mamm? Nann, n'emañ ket mamm en ti.

N'emañ ket mamm en ti? Nann, n'emañ ket en ti.

6. Interrogation avec bez.

A l'affirmatif, toute question sur le fait d'être peut se formuler avec **bez'** en tête:

Bez' emañ mamm en ti?

Bez' emañ an ti e-kichen an hent?

Gerioù

unan	[ˈy:nãn]	un, une
ya	[ja:]	oui
nann	[nãn]	non
eo	[ɛw]	si
e, en	[e'], [ɛn]	en
en	[ɛn]	dans le (la, les)
emañ	[e'mã:]	est, se trouve
pelec'h?	[pe'le:y]	où?
pelec'h emañ?	[pe'le:ye'mã:]	où est...? où est-il (elle)?
n'emañ ket	[ne'mã'ke:d]	(il, elle) n'est pas
bez' emañ	[be'ze'mã]	est, se trouve
bezañ	[be:zã]	être
amañ	[ãmã]	ici
aze	[a:ze]	là
ahont	[aõnt]	là-bas
eno	[ɛ:no]	y, à cet endroit-là
mamm	[mãm]	mère, maman
tad	[ta:d]	père
ivez	[i:vɛs]	aussi
goulenn	[gu:lɛn]	demande, question
kennebeut	[kɛn'ne:bøt]	non plus
e-kichen	[e'kiʃɛn]	auprès de
war	[wa:r], [va:r]	sur
an tad	[ãn'ta:d]	le père
an ti	[ãn'ti:]	la maison
an tour	[ãn'tu:r]	la tour, le clocher
an toull	[ãn'tul]	le trou
an tan	[ãn'tã:n]	le feu
an dour	[ãn'du:r]	l'eau
an den	[ãn'dɛ:n]	l'homme, la personne
an nor	[ãn'no:r]	la porte
an nadoz	[ãn'na:dos]	l'aiguille
an neudenn	[ãn'nødɛn]	le fil
an hent	[ãn'nɛnt]	le chemin, la route
an heol	[ãn'nɛwl]	le soleil
an oabl	[ãn'nɔ'abl], [ãn'nwa:bl]	le ciel
an oaled	[ãn'nɔ'alɛt], [ãn'nwa:lɛt]	l'âtre, le foyer
an alc'houez	[ãn'nalxwɛs]	la clef
an iliz	[ãn'ni:lɪs]	l'église
ger	[ge:r]	mot

Poelladennoù

1. Répondre aux questions d'après le texte de la leçon.

1. Pelec'h emañ an alc'houez?
2. Pelec'h emañ an toull?
3. Pelec'h emañ an nor?
4. Pelec'h emañ an ti?
5. Pelec'h emañ Mari?

2. Répondre affirmativement.

1. Aze emañ an alc'houez?
2. Aze emañ an toull ivez?
3. En toull emañ an alc'houez?
4. Bez' emañ an alc'houez en toull?
5. N'emañ ket an alc'houez en toull?

3. Répondre négativement.

1. Ahont emañ an ti?
2. War an hent emañ an ti?
3. Bez' emañ an ti war an hent?
4. N'emañ ket an ti war an hent?
5. N'emañ ket an ti e-kichen an iliz kennebeut?

4. Mettre au négatif.

1. En ti emañ Mari.
2. E-kichen an iliz emañ Erwan?
3. En ti emañ Anna ha Gwenn.
4. E-kichen an ti emañ Yann hag Erwan?
5. Bez' emañ Yann hag Erwan e-kichen an ti.